Stockholms läns sjukvårdsområde
Närsjukvårdsdirektören

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2025-01-13

SLSO 2025-0334

Vårdöverenskommelse om specialiserad psykiatrisk vård i öppenvård för Stockholms läns sjukvårdsområde 2025

Ärendebeskrivning

I ärendet föreslås att Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) tecknar vårdöverenskommelse att bedriva specialiserad psykiatrisk vård i öppenvård för barn och vuxna i Region Stockholm enligt föreslagen vårdöverenskommelse (HSN 2024-0762) från och med 1 januari och succesivt till och med 1 april 2025 till och med 31 december 2025.

Bakgrund

Överenskommelsen omfattar beställning av specialiserad psykiatrisk öppenvård för följande psykiatriska verksamheter och vårdområden:

- Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)
- Stockholms centrum för ätstörningar (SCÄ)
- Beroendecentrum Stockholm (BCS)
- Rättspsykiatri Stockholm (RPV)
- Norra Stockholms psykiatri (NSP)
- Psykiatri Södra (PSS)
- Psykiatri Nordväst (PNV)
- Psykiatricentrum Södertälje (PCS)
- Psykiatri Sydväst (PSV)

Vårdöverenskommelsen omfattar förändringar av volymer och priser per besök. Nuvarande ersättningsmodell förändras inte (för mer information se bilaga, Överenskommelse om specialiserad psykiatrisk öppenvård inom Stockholms läns sjukvårdsområde, HSN 2024-0762).

Vårdöverenskommelsen omfattar förändringar av nu gällande uppdragsbeskrivning. Det handlar framför allt om förtydliganden av uppdraget gällande:

- geografiskt områdesansvar
- ätstörningsvård
- traumavård (PTSD)
- utveckling av intensiv öppenvård
- tider för verksamhetens bedrivande och inställelsetider.

Det som regleras i föreslagen överenskommelse ersätter huvud-överenskommelserna, som varit gällande från 2023- 04-01 till och med 2024-12 -31.
I övrigt gäller de huvudöverenskommelser som förlängs från 2025-01-01 till och med 2025-12-31.

Nedan beskrivs faktiska förändringar för SLSO:s verksamheter.

Geografiskt områdesansvar:
Utifrån *Beställarplan – specialistpsykiatri för vuxna* (hälso- och sjukvårdsnämnden, HSN, 2023-0204) har det fastslagits att den öppna specialistpsykiatrin för vuxna med områdesansvar delas in i tio geografiska ansvarsområden.
I utformningen av ansvarsområdena har hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) utgått från de geografiska principer för närsjukvården som beslutats av hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN 2021–0365).
Nuvarande upphandlade avtal utan områdesansvar avvecklas och uppdragen ska ingå i det geografiska områdesansvaret. Hälso- och sjukvårdsförvaltningens motivering är att prioritera och stärka samverkan mellan vårdgivare utifrån geografi. Förändringen förväntas ge en större tydlighet för kommuner och kommuner och förbättra förutsättningarna för t ex ömsesidiga konsultationer mellan primärvård och specialistpsykiatri. Förändringen kommer att innebära en resursförstärkning för de psykiatriska verksamheterna med områdesansvar, enligt HSN:s beställarplan (HSN, 2023-0204).

Ätstörningsvård
Stockholms centrum för ätstörningar (SCÄ) inom SLSO kommer att ha ansvar för såväl nationell högspecialiserad ätstörningsvård som regional (öppenvård inklusive avancerad dagvård och slutenvård). Första linjens psykiatri kommer att ha fortsatt uppdrag att identifiera och remittera patienter med ätstörningsproblematik.
När specialistpsykiatrin ges ett utökat vårduppdrag att behandla ätstörningar inklusive samsjuklighet bedöms förutsättningarna för tidig upptäckt och tidig behandling att öka. Socialstyrelsen har under 2024 publicerat nationella riktlinjer för vård vid ätstörningar vilket ger ett angeläget stöd för fortsatt utveckling av en jämlik och behovsstyrd ätstörningsvård.

Beroendevård
Mot bakgrund att vårdavtalet med Prima Maria Beroende avseende akut- och heldygnsvård upphörde 2024-12-31 utökas antalet akutbesök för den länsövergripande beroendeakuten.

Barn- och ungdomspsykiatrin
Barn- och ungdomspsykiatrin tillförs extra resurser inför 2025 motsvarande 59 miljoner kronor för att ytterligare kunna öka produktionen och öka tillgängligheten till första besök, utredning och behandling. De extra resurserna tillförs även för den fortsatta överflyttningen av neuropsykiatriska utredningar från de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna till barn- och ungdomspsykiatrin.

Traumavård - Specialistcentrum PTSD
År 2022 fattades beslut i hälso- och sjukvårdsnämndens (HSN) Psykiatriutskott om åtgärder för att förbättra vården för personer i behov av vård efter traumatiska händelser. Beslutet föregicks av en utredning som påvisade brister och ojämlik vård för patienter inom vuxenpsykiatrin. Utifrån utredningen kommer vården att finnas på tre nivåer där Primärvården ansvarar för patienter med lättare traumarelaterad psykiatrisk sjuklighet (nivå 1). Vuxenpsykiatri med områdesansvar ansvarar för patienter i behov av specialistpsykiatrisk vård inklusive de med komplex PTSD. Vuxenpsykiatrin kompletteras med verksamhet reserverad för idéburen sektor som tilldelats Ersta Diakoni (nivå 2). När vuxenpsykiatrin och Ersta Diakoni, efter behandling enligt vårdprogram, behöver ytterligare stöd så skapas inför 2025 en regionövergripande specialiserad verksamhet (nivå 3).

Den specialiserade enhetens uppdrag är att:

- tillhandahålla evidensbaserad behandling för patienter som bedöms tillhöra nivå tre.
- erbjuda konsultationer och stöd till andra enheter i Region Stockholm.
- enheten ska samarbeta med enheter som behandlar patienter med samsjuklighet.
- samarbeta med heldygnsvårdsenheter och jourmottagning för att skapa en sammanhållen vårdkedja för patienter i det geografiska områdesansvaret.
- i samverkan med Centrum för Psykiatriforskning (CPF) ta fram och tillhandahålla utbildning för medarbetare inom Region Stockholm.
- genomföra egen forskning och överföra resultat till praktisk vård och även identifiera behov av forskning.

HSN föreslår att den specialiserade enheten kommer att placeras vid Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO).

Intensiva öppenvårdsinsatser
HSN ger i uppdrag till SLSO att under 2025 fortsätta utvecklingen av mer intensiva öppenvårdsinsatser. Intensiva öppenvårdsinsatser förväntas innebära att resurserna inom öppenvården används mer ändamålsenligt och, när det är möjligt, förebygger behov av heldygnsvård. Även om det saknas en nationell definition av begreppet ”intensiv öppenvård”, används det ofta i olika sammanhang inom specialistpsykiatrin. Det som avses i beställarplanen är insatser i öppenvård som i jämförelse med traditionellt mottagningsarbete är mer frekventa, kan erbjudas utanför kontorstid, kan erbjudas i hemmet/på annan plats, kan ges med kort varsel vid försämring samt att patienten har trygga kontaktvägar in till vården. HSF anser att intensiv öppenvård kan ge ökade förutsättningar för mer sammanhållna vårdkedjor, förbättrad samordning vid vårdövergångar, bättre upplevelse av vården samt bättre behandlingsresultat för de svårast sjuka patienterna.

Förvaltningens motivering till förslaget
Förvaltningen ser positivt på vårdöverenskommelsen för specialiserad psykiatrisk vård i öppenvård för barn och vuxna med uppdrag och utvecklingsmöjligheter.

De nya geografiska områdesansvaren för vuxen psykiatrin ger förutsättningar att fortsätta arbetet med att utveckla vården då den följer samma indelning som för hela sjukvården i Region Stockholm. Förhoppningen är att det stärker möjligheterna för att utveckla god och nära vård samt en ökad samverkan kring gemensamma patienter. För SLSO innebär det att det geografiska ansvarsområdet Centrala kärnan syd utökas med kommunerna Värmdö och Nacka. Sundbybergs kommun som idag tillhör Psykiatri Nordväst flyttas till det geografiska ansvarsområdet Barkarby-Jakobsberg och är ett av de områden som upphandlats.
Risk- och konsekvensanalyser har genomförts av respektive resultatenhet och förslaget har slutbehandlats i central samverkan 2024-11-06. Förändringen gällande kommunerna Nacka och Värmdö kommer senast att träda i kraft 2025-04-01. Förändringen gällande Sundbyberg kommer att träda i kraft senast 2025-11-01.

Avvecklingen av upphandlade avtal utan geografiskt områdesansvar för vuxen psykiatrin ger förutsättningar att stärka och utveckla den nära vården. För Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) innebär det, enligt preliminära beräkningar, en ökning med cirka 4 500 patienter och 64 000 besök till de geografiska ansvarsområdena. För att genomföra ett patientsäkert mottagande av patienter med pågående vård hos vårdgivare där avtalen avvecklas har SLSO tillsatt en övergripande samordningsgrupp. Arbete leds av SLSO:s Programgrupp för tillkommande och avgående vårduppdrag.
Risk- och konsekvensanalyser har genomförts av respektive resultatenhet och förslaget har slutbehandlats i central samverkan 2024-11-06. Förändringen kommer senast att träda i kraft 2025-03-01.

De föreslagna förändringarna för ätstörningsvården möjliggör för SLSO att fortsatta utveckla vården för patientgruppen.

Det förslås att SLSO får i uppdrag bedriva akut beroendevård som omfattar hela Region Stockholm. Ett regionomfattande uppdrag innebär att SLSO kan säkerställa kvalitet, samordning och effektivt resursutnyttjande för patientgruppen.

Uppdraget att utveckla samt driva ett specialistcentrum för PTSD ger möjligheter att stärka vården för berörd patientgrupp. SLSO, Verksamhetsområde Psykiatri, har bedömt att Psykiatri Sydväst har de förutsättningar som krävs för att driva ett specialistcentrum för PTSD. Därför föreslås att specialistcentrum PTSD organisatoriskt ska tillhöra Psykiatri Sydväst. Risk- och konsekvensanalyser har genomförts och förslaget har slutbehandlats i central samverkan 2024-12-04.

Enligt överenskommelsen föreslås också att SLSO fortsätter utvecklingen av mer intensiva öppenvårdsinsatser. Då det saknas nationella riktlinjer gällande intensiva öppenvårdsinsatser kommer utvecklingsarbetet även att handla om att definiera vad som är intensivöppenvård.

Konsekvenser för patienter och medarbetare
Förändringen förväntas ge en större tydlighet för vårdgrannar och kommunerna och förbättra förutsättningarna för t.ex. ömsesidiga konsultationer mellan primärvård och specialistpsykiatri.
Utifrån den utökning som överenskommelsen innebär för vuxenpsykiatrin har SLSO beräknat att det finns behov av att rekrytera nya medarbetare samt öppna två nya mottagningar. SLSO har identifierat att dessa behov finns främst inom Psykiatri Södra Stockholm och Norra Stockholms Psykiatri då dessa verksamheter får den största ökningen av patienter.

Ekonomiska konsekvenser
Den totala ersättningen för samtliga vårdområden är 3 307 mkr för 2025. Jämfört med 2024 är detta en utökning med 427 mkr (15 %). Detta förklaras av:

- utökning av vårdkontakter på grund av avveckling av upphandlade avtal.
- traumavård PTSD.
- utökad öppenvård för beroende- och ätstörningar.
- utökning neuropsykiatri på BUP.
- indexuppräkning av ersättningar.

Uppstartskostnader för de utökade uppdragen finansieras av HSF enligt nedan.

- Tilläggsöverenskommelse som beslutades av SLSO:s nämnd 2024-04-16 (2024-1318) avseende ätstörningsvården
- Tilläggsöverenskommelse som beslutades av SLSO:s nämnd 2024-06-25 (2024-1942) avseende beroendevård
- För övriga upphandlade avtal som succesivt överförs till SLSO fram till 1 april erhålls ersättning från den 1 januari 2025 för att hantera kostnaderna.

Se även bilaga, vårdöverenskommelse om specialiserad psykiatrisk öppenvård inom Stockholms läns sjukvårdsområde (HSN 2024-0762).

Miljökonsekvenser
Beslutet innebär oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Beslutet förväntas inte få några administrativa konsekvenser.

Förslag till beslut
Nämnden för Stockholms läns sjukvårdsområde föreslås besluta

att uppdra åt närsjukvårdsdirektören att teckna vårdöverenskommelse för specialiserad psykiatrisk vård i öppenvård för barn och vuxna från och med 2025-03-01, samt

att uppdra åt närsjukvårdsdirektören att påbörja arbetet med anpassning och utveckling av de uppdrag som beskrivs i vårdöverenskommelsen.

Maria Ohlson Andersson
Närsjukvårdsdirektör

Anna Stenseth
Verksamhetsområdeschef Psykiatri & Habilitering

Bilaga, Överenskommelse om specialiserad psykiatrisk öppenvård inom Stockholms läns sjukvårdsområde (HSN 2024-0762).